

## การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

### Subrogation in Insurance Contracts

ณัฐนิชา ฝอยทอง<sup>1</sup>

Natnicha Foythong<sup>2</sup>

วันที่รับบทความ: 10 พฤศจิกายน 2567  
วันที่แก้ไขบทความ: 25 พฤศจิกายน 2567  
วันที่ตอบรับ: 6 ธันวาคม 2567  
วันที่เผยแพร่: 27 ธันวาคม 2567

#### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายลักษณะหนี้ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปและการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยตามกฎหมายลักษณะประกันภัยซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะของการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันวินาศภัย

ผลการศึกษาพบว่า การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย มีได้แต่เฉพาะแต่ในสัญญาประกันวินาศภัยเท่านั้น และจากการศึกษายังมีประเด็นปัญหากฎหมายที่ควรนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีปัญหากฎหมายดังนี้ ปัญหาเกี่ยวกับอายุความการฟ้องคดีเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย ปัญหาการรับช่วงสิทธิบางส่วน และปัญหาการคิดดอกเบี้ยในการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะดังนี้ ประเด็นอายุความ ควรแก้ไขเพิ่มเติม อายุความในการฟ้องร้องเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในประกันวินาศภัยนั้นให้มีอายุความตามมูลหนี้เดิม ประเด็นเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิบางส่วน ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม ผู้รับประกันภัยได้ชำระเป็นจำนวนเงินเท่าใดควรรับช่วงสิทธิมาเท่านั้นแต่ต้องไม่เกินจำนวนวินาศภัยจริง ประเด็นเกี่ยวกับดอกเบี้ย ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ผู้รับประกันภัยมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยนับแต่วันที่ชำระค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้รับประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ไปแล้ว

<sup>1</sup>ณัฐนิชา ฝอยทอง สำนักกฎหมายประสิทธิ์ศักดิ์ ฝอยทอง ทนายความ 129 หมู่ 7 บ้านนาตาล ตำบลเวียงเหนือ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ 33110, E-mail : nutnicha.nft@gmail.com

<sup>2</sup>Natnicha Foythong Prasitsak Foythong Law Office, 129 Village No. 7, Natan Village, Wiang Nuea Subdistrict Kantharalak District Sisaket Province , Thailand, 33110 E-mail : nutnicha.nft@gmail.com

**คำสำคัญ:** การรับช่วงสิทธิ; ประกันภัย; ประกันวินาศภัย

### Abstract

This article aims to study the subrogation under the law of obligations, which serves as a general principle, and the subrogation in insurance contracts under the law of insurance, which represents the specific principle of subrogation in non-life insurance contracts.

The study found that subrogation in insurance contracts exists only in non-life insurance contracts. Additionally, the study identified legal issues that should lead to amendments, including the following problems: the statute of limitations for lawsuits concerning subrogation in insurance contracts, partial subrogation, and the calculation of interest in subrogation under insurance contracts.

The author suggests that Regarding the statute of limitations, it should be amended so that the statute of limitations for lawsuits concerning subrogation in non-life insurance aligns with the original obligation. For the issue of partial subrogation, it should be amended so that the insurer is subrogated to the extent of the amount paid but not exceeding the actual loss. Regarding interest, the provision should be amended to allow the insurer to be entitled to interest from the date the indemnity was paid to the insured or the beneficiary.

**Keywords:** Subrogation; Insurance; Non-life insurance

### 1. บทนำ

มนุษย์ทุกคนในโลกนี้ต้องการความมั่นคงและปลอดภัย แต่สภาพความเป็นจริง แล้ว มนุษย์ต้องเสี่ยงภัยอยู่ทุกขณะ และไม่รู้ว่โอกาสที่จะเกิดความสูญเสีย เสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินหรือประโยชน์ต่าง ๆ จะมีมาถึงตนเมื่อใด ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมานี้ เรียกว่า “ความเสี่ยงภัย” (risks) ดังนั้น คนที่รู้สึกว่าตนเองมีความเสี่ยงภัย จึงต้องหาวิธีการหรือหนทางจัดการกับความเสี่ยงภัยที่มีอยู่นั้น โดยวิธีการที่เรียกว่า “การโอนความเสี่ยงภัย” (risks-transferred) ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะเยียวยาความเสียหาย หรือบรรเทาความเสียหายที่จะพึงได้รับ ซึ่งเรียกว่า “ความสูญเสียทางการเงิน” (financial loss) นั่นคือแนวความคิดหรือที่มาของ “ระบบการประกันภัย”

ปัจจุบันการประกันภัยมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของทุกคนไม่ว่าจะเป็นการประกันชีวิตหรือประกันวินาศภัย ทั้งในฐานะผู้เอาประกันภัย/ผู้รับประกันภัย บุคคลภายนอกผู้รับประกันภัย เพราะกิจการประกันภัยเป็นกิจการที่กระทบถึงความปลอดภัยและความผาสุกแห่งสาธารณชนตลอดจนความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ทุกคนควรต้องเรียนรู้เรื่องการประกันภัยให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

เนื่องจากสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาเพื่อการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง เมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัยไปแล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมได้สิทธิทุกอย่างที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่ รวมทั้งหลักประกันแห่งนั้นนั้นไปทั้งหมด ซึ่งเรียกว่า “การรับช่วงสิทธิ” (subrogation) หมายถึง การที่ผู้รับประกันภัยเข้าไปใช้สิทธิทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยเท่าจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้รับประกันภัยได้จ่ายไปด้วยอำนาจของกฎหมาย

แต่สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย และเป็นปัญหาที่ยังถกเถียงกันอยู่ในวงการที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ ความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการรับช่วงสิทธิ ซึ่งมีการปรับใช้กฎหมายตีความไปอย่างไม่ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย หรือในทิศทางแตกต่างกัน โดยไม่คำนึงถึงที่มา ประชุม เหตุผล และวัตถุประสงค์ของการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยอย่างแท้จริง ซึ่งยึดหลักการสากลของระบบประกันภัยที่เป็นธุรกิจประเภท “ไม่มีกำไร” (non-profit)

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้บัญญัติเรื่องหลักการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยไว้ในลักษณะที่ 20 ว่าด้วยการประกันภัย หมวด 2 การประกัน วินาศภัย ส่วนที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 880 ความว่า “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้ เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย และของผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น

ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแค่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยในการที่จะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น”

ตามบทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้แสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบ หรือ ลักษณะสำคัญของการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยมีอยู่ 4 ประการคือ

- 1) วินาศภัยนั้นต้องเกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอก
- 2) ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใดย่อมเข้ารับช่วงสิทธิเพียงนั้น
- 3) ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วน ห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัย ในการที่จะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอก เพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น

4) การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย จากหลักกฎหมายดังกล่าวจึงมีปัญหาทางกฎหมายที่สมควรศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1) ปัญหาเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิบางส่วน ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น” ซึ่งเป็นการให้รับช่วงสิทธิบางส่วนได้ แต่อย่างไรก็ตาม ตามมาตรา 880 ไม่ได้บัญญัติอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิบางส่วน คงมีการใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 226 และมาตรา 227 ซึ่งเป็นกฎหมายลักษณะหนี้ อีกทั้งในกรณีประกันภัยนั้น คงมีการตีความในกรณีการรับช่วงสิทธิบางส่วน

2) ปัญหาเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีรับช่วงสิทธิ เนื่องจากตามบทบัญญัติมาตรา 880 ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อผู้รับประกันภัยได้รับช่วงสิทธิมาแล้วจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากการรับช่วงสิทธินั้นภายในเวลาหรืออายุความเท่าใด ซึ่งหากจะใช้อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 882 ก็ไม่สามารถจะทำได้ เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตราดังกล่าวใช้บังคับได้เพียง 2 กรณีคือ (1) มาตรา 882 วรรคแรกใช้สำหรับการเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ท่านห้ามมิให้ผู้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันวินาศภัย (2) มาตรา 882 วรรคสองใช้สำหรับการเรียกให้ใช้ หรือให้คืนเบี้ยประกันภัยท่านห้ามมิให้ผู้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาสองปี นับแต่วันซึ่งสิทธิจะเรียกให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัยถึงกำหนด ซึ่งตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าวมานี้ ไม่ได้ระบุถึงการให้สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 880 แต่อย่างใด ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความสับสนในการตีความเรื่องอายุความฟ้องคดีที่เกิดจากการรับช่วงสิทธิ เช่น การรับช่วงสิทธิที่เกิดจากมูลหนี้ละเมิดจะต้องฟ้องภายในอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 ส่วนการรับช่วงสิทธิที่เกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความจะต้องฟ้องภายในอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/32 เป็นต้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการคิดดอกเบี้ยของผู้รับประกันวินาศภัย กล่าวคือ ผู้รับช่วงสิทธิจะคิดดอกเบี้ยได้หรือไม่เพียงใด ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นก็คือ ตามบทบัญญัติมาตรา 880 ไม่ได้ระบุไว้ว่าเมื่อผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ไปแล้วจะสามารถเรียกดอกเบี้ยจากบุคคลภายนอกผู้ก่อการละเมิด หรือผู้ก่อความเสียหายได้หรือไม่ในอัตราเท่าใด เป็นระยะเวลาอย่างน้อยเพียงใด แต่เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ว่า ผู้รับประกันภัยที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว นั้นมีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากบุคคลภายนอกผู้ก่อความเสียหายได้ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไป จนกว่าจะมีการชำระเงินเสร็จสิ้น โดยอ้างบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 และมาตรา 224

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 7 และมาตรา 224 ดังกล่าวมานั้นถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ว่าด้วยบทเบ็ดเสร็จทั่วไป และบรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ ส่วนการรับช่วงสิทธิตามสัญญา

ประกันวินาศภัยถูกบัญญัติไว้ใน บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ซึ่งตามลักษณะที่ 20 ว่าด้วยการประกันภัยนั้น ไม่ได้บัญญัติเรื่องดอกเบี้ย ไว้แต่ประการใดประกอบกับระบบการประกันภัยมีหลักอยู่ว่าธุรกิจประกันภัยเป็น ธุรกิจที่ไม่มีกำไร ซึ่งเป็นที่มาของหลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง ดังนั้น การที่ผู้รับประกันภัย ได้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงไปแล้ว ยังมีสิทธิมาเรียกดอกเบี้ยจากบุคคลภายนอกได้อีก กรณี ดังกล่าวจะเป็นการหากำไรและขัดต่อหลักการของระบบประกันภัยหรือไม่ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษาในเรื่องนี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและสมควรศึกษาเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญา ประกันภัย เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะ ต่อไป

## 2. การรับช่วงสิทธิ

การรับช่วงสิทธิเป็นหลักกฎหมายซึ่งมีที่มาจากกฎหมายโรมัน โดยเป็นการที่ บุคคลหนึ่งได้เข้าแทนที่ บุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อรับช่วงสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลผู้ถูกแทนที่นั้น หรือดังที่นักนิติศาสตร์บางท่านอุปมาว่าดูการ เข้าไปสวมรองเท้าของบุคคลอื่น ตามหลัก กฎหมายของบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส ได้กำหนดให้การรับช่วงสิทธินี้ อาจเกิดขึ้นได้ ไม่ ว่าโดยทางสัญญา หรือ โดยผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยตามกฎหมายโรมันนั้น ถือว่า บุคคลที่ 3 สามารถที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้โดยฝืนใจลูกหนี้ได้ และบุคคลที่ 3 นั้น ก็จะเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ แทน (พนารัตน์ เฉลิมวุฒิกิตต์, 2530. น. 59)

สำหรับเหตุผลหรือที่มาหรือบ่อเกิดแห่งการรับช่วงสิทธิ ก็เนื่องจากว่าผู้ปกครอง ชาวโรมันซึ่งเป็นนาย เงินต้องการแก้ไขปัญหาเรื่องทาส และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ในยุคสมัยนั้น ปัญหาเรื่องทาสสร้างภาระ ให้แก่นายเงินต้องรับผิดชอบในชีวิตและความ เป็นอยู่ของบรรดาทาสทั้งหลาย เป็นจำนวนมากมาย เนื่องจาก ทาสเหล่านั้นไม่มีความ สามารถนำเงินมาใช้หนี้หรือหาสินไถ่มาชดเชยแก่นายเงิน เพื่อพ้นจากความเป็นทาสได้ ขณะที่นายเงินประสงค์จะลดจำนวนทาสลง แต่ก็ยังอยากได้รับชดเชยหนี้คืนโดยมีเงื่อนไข ว่าผู้ชำระหนี้แก่ เจ้าหนี้แล้ว ย่อมได้รับโอนทาสตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้ปกครองชาวโรมันจึงได้นำหลักการรับช่วงสิทธิมาใช้เพื่อ ลดจำนวนทาสดังกล่าว

อนึ่ง หลักการรับช่วงสิทธิซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากกฎหมายโรมันนั้น นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงของประเทศ ฝรั่งเศสชื่อ Planiol ได้ยอมรับเอาหลักการรับช่วงสิทธิดังกล่าวมาใช้กับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส โดยได้กล่าว ไว้ว่า ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ที่ปรึกษากฎหมายในสมัยโบราณ ได้ยอมรับว่าบุคคลผู้ซึ่งได้รับชำระ หนี้โดยบุคคลอื่นจะ ต้องยอมให้ผู้ชำระหนี้ได้รับสิทธิ ในการฟ้องร้องลูกหนี้ของตนไป ซึ่งถ้าเจ้าหนี้ผู้นั้น ปฏิเสธ ให้สิทธิแก่ผู้ชำระหนี้ ๆ ย่อมจะสอดเข้าฟ้องร้อง exceptio cedendaruin actionum ได้ (สันติ ดอนแก้ว, 2548. น. 8-9)

## 2.1 ความเป็นมาของการรับช่วงสิทธิ

การรับช่วงสิทธิ สามารถพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 226 “บุคคลผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบรรดาที่เจ้าหนี้มีอยู่โดยมูลหนี้ รวมทั้งประกันแห่งหนี้นั้นได้ในนามของตนเอง...”

ซึ่งหากพิจารณาจากมาตรา 226 ดังกล่าวแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การรับช่วงสิทธิ หมายถึง การที่สิทธิเรียกร้องได้เปลี่ยนมือจากเจ้าหนี้คนเดิมไปยังเจ้าหนี้คนใหม่โดยผลของกฎหมาย

### 2.1.1 การรับช่วงสิทธิมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย

บุคคล 3 ฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับในการรับช่วงสิทธิ คือ เจ้าหนี้ ลูกหนี้ และบุคคลภายนอกที่มาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และได้เข้ามาสวมตำแหน่งเป็นเจ้าหนี้แทนต่อไป

บุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้เพื่อจะขอรับช่วงสิทธินี้ ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียอย่างใดอย่างหนึ่งเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ และเข้ามาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ไม่ใช่เพราะเป็นตัวแทนของลูกหนี้ หรือผู้จัดการงานนอกสั่ง และไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องทำให้โดยเสนหา โดยปกติเป็นเรื่องที่ใช้หนี้โดยมุ่งหมายจะสงวนสิทธิส่วนได้เสียของตัวผู้ใช้นี้ไว้เอง เพื่อที่จะได้ เอาจากลูกหนี้ต่อไป เช่น ผู้ค้ำประกัน ลูกหนี้ร่วม ฯลฯ

### 2.1.2 การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย

การรับช่วงสิทธิ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะเกิดขึ้นได้ก็โดยบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น จะเกิดขึ้นโดยสัญญาไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าได้มีข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาให้มีการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยให้เจ้าหนี้คนใหม่

## 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิ

ทฤษฎีการรับช่วงสิทธินี้มีหลายทฤษฎี ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่าง ดังนี้

### 2.2.1 ทฤษฎีการรับช่วงสิทธิเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เกินจากความเสียหายที่แท้จริง

ทฤษฎีนี้ได้ปรากฏอยู่ในคำบรรยายกฎหมายญี่ปุ่นของ De Becker โดย De Becker ได้กล่าวไว้ความว่า เหตุที่ยอมให้ลูกหนี้ได้เข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ดังกล่าวได้นั้นก็เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ถึงสองครั้งอันเป็นการหากำไรโดยมิชอบ ทั้งนี้เนื่องจากกรณีที่จะเกิดการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 227 นี้ จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายถึง 2 ทางด้วยกัน เช่น ผู้ให้ยืมรถมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในรถได้ทั้งจากผู้ยืมและผู้ทำละเมิด ฉะนั้น หากผู้ยืมใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าของรถแล้วไม่ได้รับช่วงสิทธิจากเจ้าหนี้ที่มีต่อผู้ทำละเมิด เจ้าหนี้ย่อมจะยังคงมีสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้ทำละเมิดอยู่ และหากได้เข้าใช้สิทธินั้นย่อมจะทำให้

ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเข้ามาอีกทั้ง ๆ ที่ตนได้รับการชดใช้ค่าเสียหายครบถ้วนที่เสียหายจริงไปแล้ว ซึ่งหาก เป็นเช่นนั้นย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น จึงเห็นควรให้ผู้เสียหายได้เข้ารับช่วงสิทธิจากเจ้าหนี้ไป ส่วน เจ้าหนี้ที่ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วก็หมดสภาพเป็นเจ้าหนี้จะไปเรียกร้องอะไรจากผู้ทำละเมิดอีกไม่ได้ เพราะผู้รับช่วงสิทธิได้สิทธิเรียกร้องนั้นไปแล้ว (สันติ ดอนแก้ว, 2548. น. 11)

## 2.2.2 ทฤษฎีที่ให้มีการรับช่วงสิทธิ เพราะผู้ชำระหนี้มิได้เป็นผู้ก่อความเสียหายโดยตรง หรือทฤษฎีที่มุ่งคุ้มครองลูกหนี้ผู้ชำระหนี้

ทฤษฎีดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและเข้าใจในหมู่นักกฎหมายไทยส่วนใหญ่เช่น ศาสตราจารย์ โสภณ รัตนกร ได้อธิบายไว้ว่าผู้ที่จะรับช่วงสิทธิตามมาตรา 227 นี้จะมี ได้ก็แต่เฉพาะลูกหนี้ผู้ชำระหนี้ให้แก่ เจ้าหนี้เท่านั้น เป็นกรณีที่มีผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่เป็นเจ้าหนี้ มีผลให้บุคคลหนึ่งตกเป็นลูกหนี้ต้องชำระ ค่าเสียหายนั้นให้แก่เจ้าหนี้ มิได้เป็นกรณีที่ลูกหนี้ก่อนหน้าขึ้นเองโดยตรง เพียงแต่ตามกฎหมายให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ชดใช้ค่าเสียหายซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิจะเรียกร้องให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือลูกหนี้เป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหายก็ได้ เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แล้ว เนื่องจากลูกหนี้มิได้เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเอง กฎหมายจึงให้ลูกหนี้ ฟ้องร้องให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนที่ลูกหนี้ชำระให้เจ้าหนี้ไปโดยให้ลูกหนี้อยู่ในฐานะ ที่จะฟ้องร้อง ผู้ทำให้เกิดความเสียหายได้อย่างเจ้าหนี้ ส่วนเจ้าหนี้เมื่อได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว ก็ไม่ อาจฟ้องร้องให้ชำระค่าสินไหมทดแทนได้อีก (สันติ ดอนแก้ว, 2548. น. 12)

## 2.2.3 ทฤษฎีการรับช่วงสิทธิเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้

การที่ยอมให้มีการรับช่วงสิทธินั้นน่าจะเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้มากกว่ากล่าวคือเมื่อทรัพย์ของ เจ้าหนี้ได้รับความเสียหาย หรือเกิดการสูญหายโดยความผิดของผู้อื่น เจ้าหนี้อย่อมได้รับความเดือดร้อนและจำต้อง ได้รับการชดใช้ความเสียหายนั้น ดังนั้น เพื่อให้มีการชดใช้ความเสียหายโดยเร็ว จึงได้สร้างหลักการรับช่วงสิทธิขึ้น เพื่อจูงใจให้ลูกหนี้ได้รับชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าหนี้โดยเร็วยิ่งขึ้น เพราะเมื่อลูกหนี้ได้ชดใช้ไปแล้วมิใช่เป็นการ เสียเปล่า เนื่องจากลูกหนี้สามารถไปเรียกเอาจากลูกหนี้คนอื่นหนึ่งได้ เช่น เมื่อผู้ยืมส่งคืนทรัพย์ที่ยืมมาเป็น เหตุให้ทรัพย์เสียหายโดยมีผู้มาทำละเมิด ในกรณีเช่นนี้เจ้าของทรัพย์ย่อมจะมาเรียกร้องเอาจากผู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ เพราะสามารถตามตัวได้ง่ายกว่าผู้ทำละเมิด ทั้งนี้ เพราะผู้ทำละเมิดมักจะหลบหนีจนตามตัวไม่พบ หรืออาจไม่ ทราบตัวผู้ทำละเมิดเสียด้วยซ้ำ ซึ่งนอกจากไม่มีหลักการรับช่วงสิทธิเป็นเครื่องจูงใจให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว ลูกหนี้ อาจบ้ายเบี่ยงไม่ยอมชำระค่าสินไหมทดแทนโดยอ้างว่า ตนเพียงส่งคืนทรัพย์เข้าไปบ้างเท่านั้น มิได้เป็นผู้ทำละเมิด เจ้าของควรไปฟ้องร้องผู้ทำละเมิดก่อน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นเจ้าหนี้ก็อาจจะต้องฟ้องลูกหนี้ให้ชำระหนี้อันเป็นเรื่องที่ ยุ่งยาก แต่ในเมื่อมีหลักรับช่วงสิทธิอยู่ ลูกหนี้อย่อมจะลดการบ้ายเบี่ยงเช่นนั้น หรือไม่ทราบตัวผู้ทำละเมิด ฉะนั้น หากลูกหนี้รับใช้หนี้ ให้เจ้าหนี้เสียก็กลับจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากกว่าการบ้ายเบี่ยงรอให้มีการฟ้องร้อง เสียก่อน เพราะการใช้หนี้เร็วเท่าใด ก็ย่อมจะได้รับช่วงสิทธิเร็วขึ้นเท่านั้น ทำให้สามารถติดตามตัวผู้ทำละเมิดได้



โดยเร็วและง่ายขึ้น ทั้งการใช้ค่าสินไหมทดแทนทันทียังจะช่วยให้ประหยัดค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องชดเชยกันด้วย เพราะไม่ต้องเสียดอกเบี้ย หรือเสียเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ศรีณย์ พรหมสุรินทร์, 2533. น. 60-61)

## 2.3 ความเป็นารับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

ความเป็นมาเกี่ยวกับการประกันภัย เริ่มจากความคิดในการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้หรือขจัดมหันภัยที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่ง โดยสมาชิกสละเงินเข้าเป็นกองทุน (Insurance Pool) เพื่อใช้ในการชดเชยความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิก โดยมีตัวแทนของสมาชิกเป็นผู้จัดการกองทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม การประกันภัยเกิดขึ้นเมื่อใดนั้น จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใดแน่ชัด แต่ในระยะแรกวิธีการจัดการความเสี่ยงของในแต่ละชนชาติต่างกัน แต่เริ่มแรกมีลักษณะไปในการแสวงหาหลักประกันความคุ้มครอง หรือวิธีป้องกันภัยอันจะเกิดแก่ทรัพย์สินเนื่องจากภัยธรรมชาติ

ในอดีตรัฐอียิปต์โบราณปรากฏในพระคัมภีร์ไบเบิล อ้างว่ากษัตริย์ฟาโรห์ให้สะสม ธัญญาหารในปีที่สมบูรณ์ไว้สำหรับเลี้ยงประชาชนในปีที่ข้าวยากหมากแพง ฉะนั้นหลักประกันภัยพื้นฐานในสมัยโบราณจึงเป็นเรื่องแนวความคิดการเก็บออมตั้งแต่วันนี้เพื่อไว้ใช้ในอนาคตซึ่งหาแน่นอนไม่ได้

ในประเทศจีนเมื่อประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล พ่อค้าชาวจีนได้พัฒนาวิธีการประกันภัยขึ้นสำหรับการขนส่งสินค้าตามแม่น้ำแยงซีเกียงซึ่งเชี่ยวกรากและมีหินใต้น้ำที่เป็นอันตรายต่อการเดินเรือ ซึ่งสมัยนั้นเรืออับปางอยู่บ่อยครั้งจึงได้หาวิธีการกระจายความเสี่ยงภัยออกไปโดยการกระจายสินค้าของตนบรรทุกไว้ในเรือลำอื่นจนครบจำนวนที่บรรทุกสินค้า หากเรือลำใดจมลงก็หมายความว่าสินค้าของพ่อค้าแต่ละคนจะสูญเสียเพียงคนละ 1 หนีบท่อเท่านั้น นอกจากการประสพภัยธรรมชาติแล้วยังมีความเสี่ยงจากภัยจากโจรผู้ร้าย ซึ่งสมัยก่อนยังไม่มีผู้รับประกันภัย ดังนั้นการประกันภัยโดยการพึ่งพาผู้อื่นยังไม่เกิดขึ้น ชาวจีนต้องพึ่งพาตนเอง พ่อค้าชาวจีนที่นำสินค้าไปขายต่างแดนจึงจำยอมอดฝีมือเพื่อสินค้าถูกปล้นกลางทาง เป็นการจัดการความเสี่ยงในระยะเริ่มแรกของชาวจีน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นที่มาของการประกันภัยในปัจจุบันที่เรียกว่า “การกระจายความเสี่ยงภัย” (Spreading The Chance of Loss) ที่คล้ายกับการประกันภัยในปัจจุบัน (นิภาพร เกิดละเอียด, 2563. น. 8-9)

ในสมัยชาวบาบิโลเนีย เมื่อประมาณ 4,000 ปีก่อน ยังไม่มีการประกันภัยเกิดขึ้น แต่ได้มีวิธีการจัดการความเสี่ยงเกิดขึ้นโดยพ่อค้าเฒ่าเป็นการค้าทางบก เกิดจากพ่อค้าซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้า ไม่มีเวลาที่จะนำสินค้าไปขายได้ด้วยตนเองต้องอาศัยพ่อค้าเร่ขาย ซึ่งผู้ผลิตสินค้าน้อยมีความเสี่ยง เมื่อพ่อค้าเร่มาสินค้าไปขายได้เงินมาแล้ว ไม่ยอมเอาเงินมาจ่ายค่าสินค้า จึงเกิดวิธีการจัดการความเสี่ยงโดยให้เอาแก้วแหวน เงินทอง ของมีค่ามาเป็นหลักประกันความเสี่ยง ถ้าไม่ยอมจ่ายค่าสินค้าก็จะเอาของมีค่าที่เป็นหลักประกันออกขายแล้วนำเงินที่ได้มาจ่ายเป็นค่าสินค้า แต่ต่อมาเกิดเหตุการณ์ที่พ่อค้าเร่ขายสินค้าได้กำไรมาก จึงยอมสูญเสียสิ่งของมีค่าที่เป็นหลักประกันผู้ผลิตจึงนำ หลักประกันออกขายแต่ได้ราคาน้อยกว่าราคาสินค้า จึงมีการพัฒนาโดยต้องนำสิ่งมีชีวิตคือ ลูก เมีย



ของพ่อค้าเร่ มาเป็นประกันด้วย หมายความว่า ถ้าพ่อค้าเร่ไม่นำเงินมาจ่าย ลูก เมีย จะต้องเป็นทาสใช้แรงงาน ทำให้พ่อค้าเร่ ต้องนำเงินที่ได้กลับมาชำระ แต่มีปัญหาคือ พ่อค้าเร่เดินทางกลับมาเพื่อเอาเงินมาจ่าย เพื่อไถ่ลูก เมียออกจากการเป็นทาส แต่ปรากฏว่าถูกโจรปล้นกลางทาง ทำให้ลูกเมียตกเป็นทาส จึงได้มีการเปลี่ยนแปลง ข้อตกลงเป็นว่า กรณีที่ลูกเมียจะตกเป็นทาสนั้น ต้องเป็นความผิดของพ่อค้าเร่เท่านั้น วิธีการหาทรัพย์สินอย่างหนึ่งมาทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินอีก อย่างหนึ่งเรียกว่า การหาหลักประกัน (Guarantee) ซึ่งถือว่าเป็นสัญญาชดใช้ความเสียหายที่เกิดแก่ ทรัพย์สิน (Indemnity) จนกลายมาเป็นหลักประกันวินาศภัย (นิภาพร เกิดละเอียด, 2563. น. 10)

ชาวกรีกได้กำหนดสัญญาชนิดหนึ่งชื่อว่า สัญญา Bottomry เป็นสัญญาที่เจ้าของเรือนำเอาตัวเรือไปประกันเงินกู้กับนายทุนเงินกู้เพื่อนำเงินมาซื้อสินค้าและเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยตกลงว่าหากกลับมาจากการค้าขายแล้ว จะต้องชดใช้เงินกู้ทั้งหมด หากบิตพลั้นนายทุนจะยึดเรือไปใช้นี้เงินกู้ แต่ถ้าเรือไม่กลับถึงท่าโดยปลอดภัย นายทุนเงินกู้ก็จะไม่ได้รับชำระหนี้จากเจ้าของเรือ แต่ถ้าผู้กู้ไม่ได้เป็นเจ้าของเรือมีแต่สินค้าที่จะส่งไปขาย หรือซื้อกลับมาเขาก็อาจจะนำสินค้าเหล่านั้นมาประกันเงินกู้ได้ สัญญาที่มีสินค้าเป็นประกันนี้เรียกว่า สัญญา Respondentia

อย่างไรก็ดีการประกันภัยในลักษณะดังกล่าวก็เป็นเพียงการประกันภัยในสมัยโบราณเท่านั้น จึงมีลักษณะด้วยวิธีการง่าย ๆ ปราศจากแบบแผนหรือระเบียบที่ชัดเจน จนกระทั่งแนวคิดเรื่องการประกันภัยเริ่มเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้นในช่วงการจัดตั้งธุรกิจประกันภัยเพื่อการค้าในรูปแบบบริษัทการค้าขึ้นเมื่อราว ค.ศ. 1310 ซึ่งเป็นช่วงเกิดการค้าขายทางทะเลขึ้น และนำไปสู่การเกิดสัญญาประกันภัย และการพัฒนารูปแบบ แบบแผน และหลักกฎหมายในการประกันภัยทางทะเล โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษที่เป็นประเทศสำคัญในการค้าขายทางทะเลด้วยรูปแบบบริษัท ซึ่งใน ค.ศ.1574 พระนางเอลิซาเบธแห่งประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายจัดตั้งหอประกันภัยขึ้นสำหรับขาย กรมธรรม์ประกันภัยทางทะเล และทำให้หลักกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องจากการประกันภัยรวมถึงการ รับช่วงสิทธิของการประกันภัย ก็ได้รับการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าไปอย่างแพร่หลายในที่สุด นำไปสู่การนำมาปรับใช้กับการประกันภัยต่าง ๆ ทุกรูปแบบในปัจจุบันด้วยในที่สุดด้วย ซึ่งภายหลัง องค์ประกอบที่สำคัญของการประกันภัยแบ่งออกได้สองประการคือ ความเสี่ยงภัย และภัย ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนกการรับประกันภัย และต่อมากลายเป็นเครื่องมือในการพิจารณาในการรับประกันภัยรวมถึงการกำหนดเบี้ยประกันภัยของผู้รับประกันภัยด้วย (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2546. น. 25)

แนวคิดแห่งการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันวินาศภัยนั้น มีรากเหง้ามาจากปรัชญาทางกฎหมายของศาลอังกฤษในราวคริสต์ศตวรรษที่ 18 โดยมีหลักการสำคัญคือการชดใช้ค่าเสียหายอย่างเป็นธรรม สัญญาประกันภัยมุ่งประสงค์ให้ผู้เอาประกันภัยสามารถฟื้นฟูสถานะเดิมได้ทันทีหลังประสบภัยอันตรายสาระสำคัญประการหนึ่งคือ หากผู้เอาประกันภัยได้รับการชดใช้ครบถ้วนแล้ว ย่อมไม่ควรได้รับการชดใช้ซ้ำอีกจากบุคคลที่ก่อความเสียหาย เพราะจะเป็นการได้ประโยชน์เกินควรและเปิดช่องให้แสวงหากำไรโดยมิชอบ เมื่อบริษัทประกันภัย

ชดใช้ค่าสินไหมแล้ว ย่อมมีสิทธิเข้าแทนที่ผู้เอาประกันภัยในอันที่จะเรียกร้องต่อผู้ก่อความเสียหาย การรับช่วงสิทธินี้เป็นไปเพื่อประโยชน์สองประการ กล่าวคือ ป้องกันมิให้ผู้ก่อความเสียหายหลุดพ้นจากความรับผิดชอบโดยง่าย และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายอย่างเป็นธรรม (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2539. น. 30)

ในสัญญาประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยถือว่าเป็นผู้หนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญของสัญญา ดังนั้น ผู้รับประกันภัยจึงมีสิทธิและหน้าที่ที่สำคัญอยู่หลายประการ โดยเฉพาะหน้าที่ที่สำคัญหน้าที่หนึ่งก็คือ หน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและหลังจากที่ผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ไปแล้ว ก็จะทำให้ผู้รับประกันภัยเกิดสิทธิในการรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ไปเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนที่ตนได้จ่ายไปแล้วนั้นจากบุคคลภายนอกผู้ทำละเมิดได้ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประโยชน์ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น

ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น”

เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เนื่องมาจากทฤษฎีที่ว่า เมื่อเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้โดยมีบุคคลภายนอกเป็นผู้ก่อโดยปกติผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะเลือกใช้สิทธิของตนได้ 2 ทาง ทางหนึ่งเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นโดยผลของสัญญาที่ได้ทำกันไว้ อีกทางหนึ่งผู้เอาประกันภัยก็สามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ตน กรณีหลังนี้เป็นสิทธิที่เกิดจากผลของกฎหมาย จะเห็นได้ว่าหากผู้เอาประกันภัยเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากฝ่ายผู้ทำละเมิด หรือจากผู้รับประกันภัย แต่ทางใดทางหนึ่ง ความยุ่งยากหรือความไม่เป็นธรรมก็ย่อมไม่เกิดขึ้น แต่โดยที่เกรงว่าผู้เอาประกันภัยที่ไม่สุจริตจะใช้สิทธิทั้ง 2 ทาง ซึ่งจะทำให้ได้รับชดใช้ความเสียหายถึง 2 ครั้ง ซึ่งเท่ากับเป็นการขัดกับหลักการของการประกันวินาศภัยในฐานะที่เป็นสัญญาชดใช้ค่าเสียหาย เพราะถ้าผู้เอาประกันได้รับชดใช้จากผู้ทำละเมิดจนครบจำนวนแล้วจะถือว่าผู้เอาประกันภัยยังมีความเสียหายอีกต่อไปย่อมไม่ได้ และเมื่อไม่มีความเสียหาย ผู้รับประกันภัยก็ไม่ควรมีหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายให้อีก ฉะนั้นเพื่อป้องกันการหาทำไรของผู้เอาประกันภัยซึ่งไม่สุจริตนี้เอง จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องมีหลักเกณฑ์การรับช่วงสิทธิขึ้นคุ้มครองประโยชน์ของผู้รับประกันภัยไว้ในกฎหมาย

## 2.4 กฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

การรับช่วงสิทธิเกิดจากการชำระหนี้โดยผู้มีส่วนได้เสีย และสิทธิเกิดขึ้นเมื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แล้ว ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการรับช่วงสิทธิ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งในส่วนกฎหมายลักษณะหนี้ และกฎหมายลักษณะประกันภัย ดังนี้

### 2.4.1 หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายลักษณะหนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ ลักษณะ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป หมวด 2 ผลแห่งหนี้ ส่วนที่ 2 รับช่วงสิทธิ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิไว้ตั้งแต่มาตรา 226- 232 ซึ่งผู้ศึกษาขออธิบายในบางมาตรา ดังต่อไปนี้

1) กรณีที่ลูกหนี้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้ตามมาตรา 227

ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเต็มตามราคา ทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว ท่านว่าลูกหนี้ย่อมเข้าสู่อฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิ ของเจ้าหนี้อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย”

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 227 แล้วสามารถสรุปหลักเกณฑ์ของมาตรา 227 ได้ ดังนี้

- 1.1) บุคคลผู้มีสิทธิรับช่วงสิทธิตามมาตรานี้จะต้องเป็น “ลูกหนี้” เท่านั้น
- 1.2) ความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับ เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก
- 1.3) ลูกหนี้จะรับช่วงสิทธิได้ต่อเมื่อได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความรับผิดชอบ
- 1.4) การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย
- 1.5) ผลแห่งการเข้ารับช่วงสิทธิ มีผลให้ลูกหนี้ผู้ชำระหนี้ยอมเข้าสู่อฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้น ๆ ผู้รับช่วงสิทธิใช้สิทธิได้ในนามของตนเอง และเจ้าหนี้เดิมผู้ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนแล้ว ถูกตัดสิทธิไปโดยผลของกฎหมาย

2) กรณีที่มีการชำระหนี้แทนลูกหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 229

ซึ่งบัญญัติว่า “การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย และย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

2.1) บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหนี้อยู่เอง และมาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้อีกคนหนึ่ง ผู้มีสิทธิจะได้รับใช้หนี้ก่อนตน เพราะเขามีบุริมสิทธิ หรือมีสิทธิจำนำจำนอง

2.2) บุคคลผู้ได้ไปซื้อสิ่งของหรือทรัพย์สินใด และเอาเงินราคาค่าซื้อไปใช้ให้แก่ผู้รับจำนองทรัพย์สินนั้นเสร็จไป

2.3) บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น หรือเพื่อผู้อื่นในอันจะต้องใช้หนี้ มี ส่วนได้เสีย ด้วยในการใช้หนี้ นั้น และเข้าใช้หนี้ นั้น”

จากมาตรา 229 แล้วพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 229 นี้ย่อมมีขึ้นด้วย อำนาจของกฎหมาย รวมทั้งบุคคลผู้มีอำนาจรับช่วงสิทธิตามมาตรา 229 นี้ได้แก่บุคคลต่าง ๆ ตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ใน (1)-(3) ซึ่งแต่ละเรื่องก็มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป

3) กรณีที่เจ้าหนี้ บังคับยึดทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 230

ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าในการที่เจ้าหนี้บังคับยึดทรัพย์อันหนึ่งอันใดของลูกหนี้ นั้น บุคคล ผู้ใดจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิในทรัพย์อันนั้น เพราะการบังคับยึดทรัพย์ไซ้ร ทานว่าบุคคลผู้นั้นมีสิทธิจะเข้าใช้หนี้ เสียแทนได้ อนึ่งผู้ครองทรัพย์อันหนึ่งอันใด ถ้าจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิครองทรัพย์นั้นไป เพราะการบังคับยึด ทรัพย์ ก็ย่อมมีสิทธิจะทำได้เช่นเดียวกับที่วามานั้น

ถ้าบุคคลภายนอกผู้ใดมาใช้หนี้แทน จนเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้แล้วบุคคลผู้นั้นย่อมเข้ารับ ช่วงสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ แต่สิทธิเรียกร้องอันนี้จะบังคับให้เป็นທີ່เสื่อมเสีย แก่เจ้าหนี้หาได้ไม่”

จากมาตรา 230 พอสรุปหลักเกณฑ์การรับช่วงสิทธิ ได้ดังนี้

3.1) ต้องมีสิทธิอยู่ 2 สิทธิ ที่ไม่เรียกว่ามีหนี้อยู่ 2 หนี้ เพราะว่าสิทธิที่ 1 นั้นเป็นหนี้ ส่วนสิทธิที่ 2 ลูกหนี้คนนั้นไปมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งอาจจะไม่ใช่มีความสัมพันธ์ในลักษณะหนี้ก็ได้

3.2) สิทธิที่ 1 มีอยู่ประกอบกับได้มีการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้แล้ว การที่จะถูกยึด ทรัพย์อาจจะเป็นเพราะเจ้าหนี้คนนั้นมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือในฐานะเป็นเจ้าหนี้ภาษีอากรค้างใช้ อำนาจยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 12 วรรค 2 ซึ่งไม่ต้องฟ้องศาลก็ได้

3.3) ผู้ที่จะเข้าชำระหนี้และรับช่วงสิทธิต้องเป็นผู้ที่ต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิในทรัพย์สิน อันนั้น จึงต้องมีสิทธิที่ 2 ซึ่งเป็นสิทธิเหนือทรัพย์อันที่ถูกยึด อาจจะเป็นผู้ที่มีทรัพย์สินสิทธิก็ได้ เช่น สิทธิเก็บกิน สิทธิ อาศัย สิทธิยัดหน่วง หรือเป็นบุคคลสิทธิก็ได้ เช่น ผู้ซื้อ ผู้รับมรดกหรือผู้รับโอนทรัพย์ที่ถูกยึด

4) ผลของการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายลักษณะหนี้

4.1) การรับช่วงสิทธิเต็มจำนวน กรณีดังกล่าวนี้ ผู้รับช่วงสิทธิได้ชำระหนี้เต็มจำนวน แล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิได้แทนเจ้าหนี้เดิมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ตัวผู้รับช่วงสิทธิได้เข้าเป็นเจ้าหนี้แทนเจ้าหนี้ เดิม และมีอำนาจที่จะใช้สิทธิทั้งปวงของเจ้าหนี้ นั้น หรืออีกนัยหนึ่งผู้รับช่วงสิทธิเข้าไปยืนอยู่ในรองเท้าของเจ้าหนี้

4.2) การรับช่วงสิทธิบางส่วน กรณีดังกล่าวนี้ หากมีการชำระหนี้บางส่วน ย่อมเข้ารับ ช่วงสิทธิเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งอาจมีกรณีที่เข้าชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เพียงบางส่วน แต่ก็ใช้หนี้แทนจนเป็นที่พอใจ ของเจ้าหนี้แล้ว ย่อมมีผลให้บุคคลนั้นเข้ารับช่วงสิทธิบางส่วนที่ได้ชำระไปแล้วนั้นได้

4.3) ผู้รับช่วงสิทธิมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่รับช่วงสิทธิ หลักการดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นโยคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งวางหลักไว้ว่า สิทธิของโจทก์ย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่โจทก์ได้ชำระค่าสินไหม

ทดแทนเป็นต้นไป ดังนั้น โจทก์จึงขอบที่จะคิดดอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันที่ชำระค่าสินไหมทดแทนเป็นต้นไป (คำพิพากษาฎีกาที่ 961/2534)

4.4) กรณีหนี้ที่รับช่วงสิทธิมาเป็นหนี้มีประกัน ไม่ว่าจะเป็นการประกันด้วยบุคคลหรือประกันด้วยทรัพย์สิน ผู้รับช่วงสิทธิก็ยังคงได้ประโยชน์จากประกันนั้นด้วย

4.5) เจ้าหนี้ผู้ถูกรับช่วงสิทธิไปแล้ว ไม่มีสิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่ตนอีก ลูกหนี้ก็จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เดิมไม่ได้

4.6) กรณีหนี้ที่รับช่วงสิทธิมาไม่มีสิทธิบังคับเหนือบุคคลอื่นได้อีก ผู้รับช่วงสิทธิก็มีสิทธิเช่นนั้นด้วย

4.7) กรณีผู้รับช่วงสิทธิตามมาตรา 227 ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้ด้วยการเอาทรัพย์สินมาแทนทรัพย์สินที่ถูกทำให้เสียหายหรือทำลาย ผู้รับช่วงสิทธิก็มีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นด้วย

#### 2.4.2 หลักเกณฑ์เฉพาะของการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 880 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประโยชน์ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น

ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น”

เมื่อพิจารณามาตรา 880 แล้ว จะเห็นได้ว่า การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น เกินขึ้นมิได้เฉพาะประกันวินาศภัยเท่านั้น จะไม่นำไปใช้กับสัญญาประกันชีวิต ซึ่งหลักเกณฑ์เฉพาะของการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย มีดังนี้

##### 1) มีวินาศภัยดังได้ระบุไว้ในสัญญาเกิดขึ้น

การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยก็เป็นไปตามที่มาตรา 880 วรรคแรกบัญญัติไว้ความตอนแรกว่า “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น...” ซึ่งวินาศภัยที่เกิดขึ้นนั้น ต้องเป็นวินาศภัยที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งการเกิดของวินาศภัยนั้นจะต้องเกิดภายในระยะเวลาของสัญญาที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ด้วย

##### 2) วินาศภัยได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอก

หลักเกณฑ์ประการที่ 2 นี้ก็มาจากบทบัญญัติมาตรา 880 วรรคแรกความตอน หนึ่งว่า “...เพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้...” วินาศภัยที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นวินาศภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอก และการกระทำของบุคคลภายนอกนั้นจะต้องเป็นความผิดด้วย กล่าวคือ การที่ผู้รับประกันภัยจะรับช่วงสิทธิของผู้เอา

ประกันภัย หรือของผู้รับประโยชน์ไปเรียกร้องเอาจากบุคคลภายนอกได้นั้น จะต้องปรากฏว่าบุคคลภายนอกนั้น เป็นผู้มีความรับผิดชอบตามกฎหมายในกรณีที่เกิดวินาศภัยขึ้น

3) ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว

การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว ซึ่งมีประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1) สัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญาเพื่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กล่าวคือ มูลเหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์ของการเข้าทำสัญญาประกันภัยนั้น ก็โดยที่ผู้เอาประกันภัย มีความมุ่งหมายว่า ต้องการโอนความเสี่ยงภัยที่ตนมีอยู่ไปยังผู้รับประกันภัย เพื่อให้เป็นผู้รับการเสี่ยงภัยแทนตน เรียกว่า “โอนการเสี่ยงภัย” ซึ่งถ้าหากมีวินาศภัยเกิดขึ้นตาม เงื่อนไขที่ระบุในสัญญาประกันภัยนั้นแล้ว ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามที่ตกลงไว้ในขณะเข้าทำสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 นั้น

3.2) การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นหน้าที่ตามสัญญา กล่าวคือ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้รับประกันภัย ซึ่งได้ตกลงและกำหนดหน้าที่ไว้ตั้งแต่ขณะทำสัญญาประกันภัยนั้นแล้ว ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 861 ดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่ขณะทำสัญญาประกันภัยนั้น เพียงแต่ตกลงว่าจะขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ถ้าหากเกิดวินาศภัยขึ้นในอนาคตจะมีการชดใช้จริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในอนาคต เพราะถ้าหากวินาศภัยไม่เกิดขึ้น ก็ไม่มีความเสียหายผู้รับประกันภัยก็ไม่ต้องชดใช้

3.3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 วรรคแรก บัญญัติไว้ชัดเจนว่า “...ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด...” ซึ่งคำว่า “ได้ใช้” ก็หมายถึง ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว จึงจะเกิดสิทธิรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์มาเป็นสิทธิของผู้รับประกันภัย

4) สิทธิที่รับช่วงมาคือสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประโยชน์ ซึ่งมีอยู่ต่อบุคคลภายนอก

สิทธิที่จะรับช่วงนี้มาจากบทบัญญัติมาตรา 880 วรรคแรกที่มีความตอนหนึ่งว่า “...ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประโยชน์ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอก...” ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา ดังนี้

4.1) ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยนั้น ถ้อยคำในตัวบทระบุไว้ชัดเจนแล้วว่า ผู้มีสิทธิรับช่วงสิทธิ ก็คือ ผู้รับประกันภัย ส่วนผู้ถูกรับช่วงสิทธิ ก็คือ ผู้เอาประกันภัย

4.2) ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้รับประโยชน์ เหตุที่มาตรา 880 วรรคแรก ยอมให้มีการรับช่วงสิทธิของผู้รับประโยชน์ไว้ด้วย ก็เนื่องมาจาก มาตรา 862 วรรค 3 ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้รับประโยชน์ หมายความว่า บุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหมทดแทน หรือรับจำนวนเงินใช้ให้” ซึ่งหมายความว่า เมื่อ

เกิดวินาศภัย ดังระบุไว้ในสัญญาประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญา ซึ่งตามกรรมธรรม์ประกันวินาศภัยบางฉบับผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยอาจเป็นคนละคนกัน เนื่องจากผู้เอาประกันภัยได้ระบุชื่อให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับประกันภัย เพราะมาตรา 862 อนุญาตให้ทำได้ กรณีเช่นนี้ผู้รับประกันภัยจำต้องขอใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่ผู้รับประกันภัยตามที่ระบุชื่อไว้กรรมธรรม์ประกันภัย (ซึ่งเป็นคนละคนกับผู้เอาประกันภัย) ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้รับประกันภัยที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ ผู้รับประกันภัยไปตามสัญญานั้นแล้ว กฎหมายจึงบัญญัติให้ผู้รับประกันภัยสามารถรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัยได้ด้วย

4.3 สิทธิซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกนั้นได้แก่สิทธิอะไรบ้าง มาตรา 880 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกนั้น น่าจะได้แก่สิทธิทั้งหลายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 226 เช่น สิทธิในมูลหนี้ พร้อมดอกเบี้ย สิทธิในหลักประกัน เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า สิทธิที่ได้รับช่วงมานั้น ก็คือ สิทธิเรียกร้องทั้งหมดเท่าที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยมีต่อบุคคลภายนอกนั้นเอง แต่สิทธิที่ได้รับช่วงมานั้นต้องไม่เกินจำนวนที่ตนได้ใช้

#### 5) การรับช่วงสิทธิอันเกิดจากสิทธิเรียกร้องตามสัญญา

มาตรา 880 วรรคแรกได้กำหนดไว้ เพียงว่า “...ถ้าความวินาศภัยได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น” แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ระบุไว้ว่า วินาศภัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอกนั้น จะต้องเป็นวินาศภัยที่เกิดจากการกระทำละเมิดหรือผิดสัญญา อีกทั้งสิทธิที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยมีอยู่ต่อบุคคลภายนอกนั้น เป็นสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากมูลหนี้อะไร ประกอบกับหลักการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายลักษณะหนึ้นไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นหนี้ชนิดใด ดังนั้น การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัย ตามมาตรา 880 นั้น นอกจากสิทธิเรียกร้องอันเกิดจากมูลหนี้ละเมิดแล้ว อาจเป็นสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาก็ได้ กล่าวคือ สิทธิซึ่งผู้เอาประกันภัยมีอยู่นั้นก็คือสิทธิตามเอกเทศสัญญาชนิดต่าง ๆ และบุคคลภายนอกก็คือ ผู้ที่มีความผูกพันอยู่กับผู้เอาประกันภัยตามเอกเทศสัญญานั้น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกนั้นไม่ใช่คู่สัญญาประกันวินาศภัย 0

ดังนั้น เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นไม่ว่าจะเป็นละเมิดหรือผิดสัญญาก็ตาม แต่ผลของวินาศภัยนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลผู้เอาประกันภัย ซึ่งถ้าหากวินาศภัยนั้นเป็น ภัยที่รับประกันภัยไว้ก็ถือว่า เป็นภัยดังระบุในสัญญาหรือกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งเมื่อผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปตามความรับผิดชอบที่ระบุในสัญญา โดยการเรียกร้องของของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยแล้วนั้น เพื่อป้องกันผู้เอาประกันภัย หรือ ผู้รับประกันภัยค่ากำไร คือ ได้รับชดใช้เกินความเสียหายแท้จริง และเพื่อไม่ให้ผู้ก่อความเสียหายหลุดพ้นจาก



ความผิดไปโดยลอยนวล (ไม่มีความผิด) มาตรา 880 จึงกำหนดให้สิทธิเรียกร้องที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่นั้นถูกส่ง  
ช่วงไปยังผู้รับประกันภัยโดยผลของกฎหมาย คือ ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้หรือลูกหนี้แต่อย่างใด

6) ชดใช้เพียงใดรับช่วงสิทธิเพียงนั้นตามมาตรา 880 วรรคแรก

มาตรา 880 วรรคแรกความว่า “...ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเพียงใด ย่อม  
เข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น” ซึ่งมีประเด็นสำคัญ  
ดังนี้

6.1) คำว่าใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเพียงใด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 880 วรรคแรก  
นั้นคล้ายกับว่าผู้รับประกันภัยสามารถชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยไม่มีขอบเขตจำกัด หรืออาจกล่าวได้ว่า  
“ชดใช้เพียงใดย่อมได้รับช่วงสิทธิเพียงนั้น” แต่ในความเป็นจริงการที่ผู้รับประกันภัยจะเข้าชดใช้ค่าสินไหม  
ทดแทน เพื่อรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัยนั้นมีข้อจำกัดอยู่หลายประการเช่น

(1) ต้องเป็นการชดใช้โดยมีความรับผิดชอบตามสัญญาประกันวินาศภัยที่มีอยู่ต่อกัน  
ระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย

(2) จำนวนค่าสินไหมทดแทนต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 877  
โดยเฉพาะอนุมาตรา 1 ที่ว่า “เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง” แต่จำนวนค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดห้ามมิให้คิด  
เกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 877 วรรคท้าย

(3) ตัวบุคคลผู้มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทนก็ต้องเป็นไปตามที่ระบุในสัญญา เช่น  
ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย หรือผู้รับโอนวัตถุที่เอาประกันภัย หรือผู้มีสิทธิรับช่วงทรัพย์ เป็นต้น

(4) วิธีการชดใช้ก็ต้องชอบด้วยกฎหมาย เช่น ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติพิเศษที่  
ใช้บังคับแก่ผู้รับประกันภัยตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 231 และมาตรา 232

6.2) คำว่า “ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิเพียงนั้น” ก็มีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน คือ ข้อจำกัด  
ตามมาตรา 880 วรรคแรกนั่นเอง ได้แก่ จำกัดเพียงไม่เกินจำนวนที่ผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ไป และจำกัดเพียงเท่าที่ผู้  
เอาประกันภัยมีสิทธิเรียกร้องอยู่เท่านั้น ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

(1) รับช่วงสิทธิได้ไม่เกินจำนวนที่ตนได้ใช้ กล่าวคือ มาตรา 880 วรรคแรก ไม่ได้  
ระบุไว้ว่าการใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคนี้ เป็นการชดใช้เต็มส่วนแห่งความเสียหายหรือชดใช้เพียงบางส่วน  
แต่ได้ยึดหลักเกณฑ์กลาง ๆ คือ ชดใช้เท่าใดได้รับช่วงสิทธิเท่านั้น ดังนั้น จะเห็นว่าการรับช่วงสิทธิตามมาตรา  
880 วรรคแรกนั้น อาจเป็นการรับช่วงสิทธิเต็มส่วนหรือบางส่วนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวินาศภัยที่เกิดขึ้นและจำนวน  
ความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับจริง แต่ต้องไม่เกินจำนวนที่ได้เอาประกันภัยไว้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 877  
แต่หลักการใหญ่คือรับช่วงสิทธิได้ไม่เกินจำนวนที่ตนได้ใช้นั่นเอง

(2) รับช่วงสิทธิได้เท่าที่ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิอยู่เท่านั้น ทั้งนี้เพราะตัวสิทธิที่ผู้รับ  
ประกันภัยจะได้รับช่วงมาจากผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยนั้น สิทธิเรียกร้องที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับ

ประโยชน์มีอยู่ต่อบุคคลภายนอก ดังนั้น หากผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์มีสิทธิอยู่เพียงจำกัด ผู้รับประกันภัยย่อมรับช่วงสิทธิ ได้ไม่เกินสิทธิที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์มีอยู่เท่านั้น

#### 7) การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงบางส่วนตามมาตรา 880 วรรคสอง

มาตรา 880 วรรคสองความว่า “...ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น”

ซึ่งหมายความว่า “ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์แต่เพียงบางส่วน” คือ ไม่เต็มจำนวนความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับจากวินาศภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ยังมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาส่วนที่ยังขาดอยู่จากบุคคลภายนอกผู้ต้องรับผิดชอบในการทำให้เกิดวินาศภัยจนเต็มจำนวนความเสียหายที่แท้จริง มาตรา 880 วรรคสอง จึงห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิของตนทำให้สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ที่ยังคงเหลืออยู่นั้นเสื่อมเสียไป

#### 8) การรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย

มาตรา 880 วรรคแรกที่บัญญัติไว้เพียงว่า “ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย...” ซึ่งไม่เหมือนกับการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายลักษณะหนี้ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 227 ความตอนหนึ่งว่า “ด้วยอำนาจกฎหมาย” และมาตรา 229 ความตอนหนึ่งว่า “การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย” แต่อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยตามที่บัญญัติในมาตรา 880 นั้น เกิดขึ้นโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเป็นผลของการได้ใช้ค่าสินไหมทดแทน

#### 9) ผลของการรับช่วงสิทธิและวิธีการใช้สิทธิ

แม้มาตรา 880 จะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง แต่เมื่อการรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายดังกล่าวมานั้นแล้ว ด้วยเหตุนี้ศาลฎีกาของไทยจึงวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยโดยการทำบทบัญญัติตามมาตรา 226 และมาตรา 227 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายหลักขณะนั้นมาใช้บังคับแก่การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยด้วย โดยได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผลของการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยในเรื่องดังต่อไปนี้เป็นวิธีการใช้สิทธิอันเกิดจากการรับช่วงสิทธิ สิทธิที่จะได้รับดอกเบี้ย สิทธิในหลักประกัน

#### 10) บทบัญญัติพิเศษที่ใช้แก่ผู้รับประกันภัย

ในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัย นอกจากผู้รับประกันภัย จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 ดังกล่าวมานั้นแล้ว ยังมีกฎหมายอื่นที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัยต้องปฏิบัติตามในส่วนที่เกี่ยวกับการจ่ายค่าสินไหมทดแทน ดังต่อไปนี้

##### 10.1) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 231

ซึ่งแยกเป็น 3 กรณี คือ

(1) กรณีทรัพย์สินอื่นได้เอาประกันภัยไว้เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ติด จ้างนอง จ้างนำ หรืออยู่ในบังคับบุริมสิทธิประการอื่น การใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 231 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ ในกรณีที่เป็นการอสังหาริมทรัพย์ ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้ หรือควรจะรู้ว่ามิใช่จ้างนอง หรือบุริมสิทธิอย่างอื่นไซ้ ท่านยังมีให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย จนกว่าจะได้บอกกล่าวเจตนา เช่นนั้นไปยังผู้รับจ้างนอง หรือเจ้าหนี้มีบุริมสิทธิคนอื่นแล้ว และมีได้รับคำคัดค้านการที่จะใช้เงินนั้นมาภายในเดือน หนึ่งนับแต่วันบอกกล่าว แต่สิทธิอย่างใด ๆ ที่ได้ไปจดทะเบียน ณ หอทะเบียนที่ดินนั้นท่านให้ถือว่าเป็นอันรู้ถึง ผู้รับประกันภัย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ ตลอดถึงการจ้างนองอสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้นั้นด้วย”

(2) กรณีทรัพย์สินอันได้เอาประกันภัยไว้เป็นอสังหาริมทรัพย์ ผู้รับประกันภัย จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 231 วรรคสามซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่เป็นการอสังหาริมทรัพย์ ผู้รับประกันภัยจะใช้เงิน ให้แก่ผู้เอาประกันภัยโดยตรงก็ได้เว้นแต่คนจะได้รู้หรือควรจะรู้ว่าทรัพย์สินนั้นตกอยู่ในบังคับจ้างนำ หรือบุริมสิทธิ อย่างอื่น”

(3) ข้อยกเว้นตามมาตรา 231 วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัย ไม่ต้องรับผิดชอบเจ้าหนี้ ถ้าทรัพย์สินอันได้เอาประกันภัยไว้ได้คืนมา หรือได้จัดของแทนให้”

10.2) กรณีเกี่ยวกับการวางทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 232

ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าตามความในมาตราก่อนนี้เป็นอันว่าจะเอาเงินจำนวนหนึ่งให้แทน ทรัพย์สินที่ทำลายหรือบุบสลายไซ้ เงินจำนวนนี้ท่านยังมีให้ส่งมอบแก่ผู้รับจ้างนอง ผู้รับจ้างนำ หรือเจ้าหนี้มี บุริมสิทธิคนอื่น ก่อนที่หนี้ซึ่งได้เอาทรัพย์สินนี้ เป็นประกันไว้นั้นจะถึงกำหนด และถ้าคู่กรณีไม่สามารถจะตกลงกับ ลูกหนี้ได้ไซ้ ท่านว่าต่างฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้นำเงินจำนวนนั้นไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์เพื่อ ประโยชน์อันร่วมกัน เว้นแต่ลูกหนี้จะหาประกันให้ไว้ตามสมควร”

10.3) หน้าที่ของผู้รับประกันภัยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 43

ซึ่งกำหนดให้ผู้รับประกันภัยต้องปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนประกันวินาศภัย ซึ่งสั่งให้ผู้รับประกันภัยดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับประกันภัย คำสั่งของนายทะเบียนนี้ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามมาตรา 43 เนื่องจากเห็นด้วยกับรายงานของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่าวินาศภัยที่เกิดแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยนั้น เกิดด้วยความทุจริต ของผู้เอา ประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เมื่อได้รับคำสั่งดังกล่าวแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนไว้ จนกว่าจะมีคำสั่งเพิกถอน”

## 2.4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่า การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น มีได้แต่เฉพาะในประกันวินาศภัยเท่านั้น ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880 ซึ่งหลักการในการรับช่วงสิทธินั้น ต้องพิจารณากฎหมายลักษณะหนี้ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปของการรับช่วงสิทธิ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 226 ถึงมาตรา 232 แต่อย่างไรก็ตาม การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น ตามมาตรา 880 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะของการรับช่วงสิทธิในการประกันวินาศภัยเท่านั้น และจากการศึกษาผู้ศึกษาเห็นควรพิจารณาประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย ดังนี้

### 2.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิบางส่วน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880 สรุปได้เพียงว่า ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเพียงใดย่อมรับช่วงสิทธิเพียงเท่านั้น ซึ่งตามมาตรา 880 ไม่ได้กล่าวถึงว่าชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนหรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงบางส่วนแต่อย่างใด ซึ่งยังมีปัญหาในการตีความ แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 226 และ 227 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในการรับช่วงสิทธิ บัญญัติว่าต้องชดใช้เต็มจำนวน หรือชดใช้หนี้จนเป็นที่พอใจแก่เจ้าหนี้ ซึ่งหมายความว่าแม้จะเป็นการชำระหนี้บางส่วน แต่พอใจแก่เจ้าหนี้ ก็สามารถรับช่วงสิทธิในหนี้บางส่วนนั้นได้

อีกทั้งในมาตร 880 วรรคสอง ยอมให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนบางส่วน และให้รับช่วงสิทธิบางส่วนได้ แต่ห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัย ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอก เพื่อเหตุแห่งจำนวนวินาศนั้น

จากที่กล่าวมาแล้วการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 880 เป็นผล ของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงตามมาตรา 877 (1) และการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงต้องไม่เกินจำนวนทุนประกันมาตรา 877 วรรคท้าย ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักดังกล่าวมาแล้ว แต่มาตรา 880 ไม่ได้บัญญัติให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความเชื่อมโยงเช่นนั้น ต้องอาศัยการตีความอีกชั้นหนึ่ง ทำให้มีปัญหาเกิดขึ้น

### 2.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความการป้องคดีในการรับช่วงสิทธิ

ประเด็นดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้รับประกันภัยได้รับสิทธิโอนมาแล้ว จะต้องใช้สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการโอนสิทธิดังกล่าวภายในระยะเวลาหรืออายุความตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับอายุความที่บัญญัติในมาตรา 882 วรรคแรก ซึ่งใช้บังคับในบางกรณีของการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน อย่างไรก็ตาม กฎหมายประกันภัยยังไม่มีบทบัญญัติโดยตรงเกี่ยวกับอายุความของการฟ้องร้องที่เกิดจากการรับช่วงสิทธิ

อายุความในการฟ้องคดีเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง แต่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยประเด็นเกี่ยวกับอายุความอันเกิดจากการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยไว้ดังนี้

1) หากเป็นกรณีการรับช่วงสิทธิอันเกิดจากมูลหนี้ละเมิด ผู้รับประกันภัยจะต้องฟ้องบุคคลภายนอกผู้ก่อความเสียหายภายในอายุความ 1 ปี นับแต่วันรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 448

2) หากเป็นการรับช่วงสิทธิอันเกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความ ผู้รับประกันภัยจะต้องฟ้องภายในอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอม ความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 193/32

เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่า การรอบช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยจะต้องรับไปตามสิทธิที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้วินิจฉัยในประเด็นเกี่ยวกับอายุความกรณีละเมิด ต้องฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่วันรู้เหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งเมื่อผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยแล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยมาทั้งหมด นั้นหมายความว่า ต้องฟ้องคดีหลังจากการรับรองสิทธิต่อผู้ก่อให้เกิดความเสียหายในสัญญาประกันภัยภายใน 1 ปีเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามหากเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา กรณีดังกล่าวอาจจะต้องใช้อายุความทางอาญาซึ่งมีระยะเวลาที่ยาวกว่าและเป็นประโยชน์กับผู้รับประกันภัยมากกว่า

ประเด็นดังกล่าวนี้ค่อนข้างจะชัดเจน ผู้เขียนเห็นด้วยกับคำพิพากษาเข้าศาลฎีกา

ประเด็นการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้ว่าต้องฟ้องภายในกำหนดระยะเวลา 10 ปี ซึ่งหากพิจารณาแล้วสัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นการตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทเดิม แต่เกิดสิทธิขึ้นใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งมีอายุความ 10 ปี หากวิเคราะห์ในเนื้อแท้ของการคิดค่าสินไหมทดแทนในสัญญาประกันภัยแล้ว การประกันวินาศภัยให้คิดค่าสินไหมทดแทนเท่าความเป็นจริง และเมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเท่าใดย่อมรับช่วงสิทธิมาเท่านั้น หากปล่อยให้อายุความล่วงไปนานย่อมเกิดความเสียหาย กล่าวคือ อาจมีค่าภาระติดพัน รวมทั้งดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นมาทำให้ผู้ทำละเมิดหรือบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดวินาศภัยนั้นอาจไม่มีความสามารถในการชำระเงินได้

#### 2.4.3 ปัญหาเกี่ยวกับดอกเบี้ยในการรับช่วงสิทธิ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880 ไม่ได้บัญญัติเรื่องดอกเบี้ยเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยไว้แต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้วินิจฉัยประเด็นเกี่ยวกับดอกเบี้ยไว้ ว่าให้ผู้รับประกันภัยที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ย่อมสามารถคิดดอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นต้นไป ซึ่งเป็นการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 7 และมาตรา 224 ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของการคิดดอกเบี้ย

### 3. บทสรุป และข้อเสนอแนะ

#### 3.1 บทสรุป

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการรับช่วงสิทธินั้น อยู่ในกฎหมายลักษณะหนี้ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 226 ถึงมาตรา 232 ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิโดยเฉพาะ

การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น มีได้เฉพาะแต่ในสัญญาประกันวินาศภัยเท่านั้น ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880 ซึ่งกล่าวไว้เพียงว่า เมื่อวินาศภัยเกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอก และผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันแล้วแต่กรณีประจำจำนวนที่ได้ชดใช้ไป รวมถึงการรับช่วงสิทธิทั้งหมด และการรับช่วงสิทธิบางส่วน ซึ่งอาจมีการรับช่วงสิทธิได้ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่น

#### 3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัยนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2.1 ประเด็นเกี่ยวกับอายุความฟ้องร้องเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธินั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย โดยควรเพิ่มเติมว่า อายุความในการฟ้องร้องเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิในประกันวินาศภัยนั้นให้มีอายุความตามมูลหนี้เดิม

3.2.2 ประเด็นเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิบางส่วน ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมว่า ผู้รับประกันภัยได้ชดใช้เป็นจำนวนเงินเท่าใดควรรับช่วงสิทธิมาเท่านั้นแต่ต้องไม่เกินจำนวนวินาศภัยจริง

3.2.3 ประเด็นเกี่ยวกับดอกเบี้ยในการรับช่วงสิทธิ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมว่า ผู้รับประกันภัยมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยนับแต่วันที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้รับประกันภัยหรือผู้รับประกันไปแล้ว

#### 4. เอกสารอ้างอิง

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2546). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. นิติธรรม.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2539). สารานุกรมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิภาพร เกิดละเอียต. (2563). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ ด้วยความสนใจ [สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พนารัตน์ เฉลิมวุฒิศักดิ์. (2530). ปัญหาที่น่าสนใจในการรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัย. วารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2(4),59-66.
- สันติ ดอนแก้ว. (2548). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัย [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรัณย์ พรหมสุรินทร์. (2538). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิ [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.